

буждани отъ национално честолюбие, или за да угодятъ на византийскитѣ императори, главнитѣ дѣйци въ много отъ събитията, въ които българитѣ взимали участие. Затова, по нашето мнѣние, при изучване българската правна история заключенията дѣйствително трѣбва да се правятъ възъ основа на историчнитѣ извѣстия, но винаги въ свръзка съ съвокупността на обстоятелствата.

Ние мислимъ, че Аспарухъ прѣминалъ р. Дунавъ само съ военнитѣ си сили, и то главно съ завоевателни цѣли, ако не и за плячка, както и по-рано сж правила прабългаритѣ и другитѣ варварски народи. Но извънредното стратегично положение на мѣстността, въ която той съвсѣмъ случайно попадналъ, не могло да избѣгне наблюдателното военно око на Аспаруха. — За това той, както едногласно твърдятъ и двамата лѣтописци, Теофанъ и Никифоръ, окончателно се заселилъ тамъ, защото намѣрилъ мѣстността за безопасна и укрѣпена отзадъ съ рѣката Дунавъ, а отпрѣдъ и отъ странитѣ съ клисури и Черно море.⁷⁹⁾ Слѣдъ туй той прѣнесълъ тамъ и централното държавно управление и съ голѣма енергия започналъ обединението на околнитѣ малки словѣнски области къмъ държавата си. Новооснованата българска държава била прѣвъзходенъ центъръ, около който могли да се групиратъ словѣнскитѣ области; защото тя разполагала съ много и добрѣ организирани военни сили и защото прабългаритѣ имали много по-ясни, по-опрѣдѣлени и по-напрѣдничави идеи за държавното устройство и управление, отъ колкото южнитѣ словѣни. Тѣ знаели за цѣлокупността

⁷⁹⁾ Niceph. 40. Theoph. I, 549. „καὶ ἐλθόντες ἐπὶ τὴν λεγομένην Βάρναν πλησίον Ὀδυσσοῦ καὶ τοῦ ἐκεῖσε μεσογαίου. τὸν τόπον ἑωρακότες ἐν πολλῇ ἀσφαλείᾳ διακείμενον. ἐκ μὲν τῶν ὀπισθεν διὰ τοῦ Δουναβίου ποταμοῦ, ἔμπροσθεν δὲ καὶ ἐκ πλαγίῳ διὰ κλεισσυρῶν καὶ τῆς Ποντικῆς θαλάσσης“.